SYSTEM NAGRÓD I KONSEKWENCJI

w zakresie przestrzegania ustalonych norm i zasad zachowania w relacjach społecznych wobec rówieśników i dorosłych

Pragniemy, aby rezultatem naszej pracy wychowawczej była dziecięca świadomość swojej wartości i indywidualności. Chcemy, aby każde dziecko rozumiało i respektowało zasady współżycia i współdziałania z innymi ludźmi. Aby nie obawiało się wyrażać swoich emocji, ale szanowało także odczucia innych. Naszym priorytetem jest wpojenie każdemu dziecku istoty tolerancji, otwartości i wrażliwości na otaczający je świat.

Pragniemy, aby nasze działania były tożsame z oddziaływaniem środowiska rodzinnego na wszechstronny rozwój dziecka.

Dziękujemy za poświęcony czas na zapoznanie się z modyfikacją Programu Wychowawczego Przedszkola w zakresie systemu nagród i konsekwencji dotyczącego norm i zasad społecznych, który został opracowany we współpracy z rodzicami.

NAGRODY

Nagroda jest jak trofeum, powinna zatem być:

- natychmiastowa - mogę ją dostać natychmiast jak zrobiłem wszystko, co było w umowie;
- niepodważalna - jeśli jedna strona dotrzymała umowy, musi to zrobić także druga;
- niepodzielna - bez zgody zdobywcy nie można dzielić jej pomiędzy innych;
- namacalna - nie można starać się o mglistą nagrodę;
- naturalna, czyli proporcjonalna do wysiłku dziecka - nie może być przekupstwem, a jedynie osłodą za włożony w pracę trud;
- na miarę - wybrana ze sfer ważnych i interesujących wasze dziecko;
- oczekiwana - nagroda, która spowszedniała, przestaję być rzeczą, dla której warto się starać, trzeba ją często zmieniać.

KONSEKWENCJE

Konsekwencja to reakcja otoczenia (nauczyciela, rodzica) na zachowanie dziecka.

Konsekwencja powinna być:

- szybka – powinna nastąpić natychmiast po „przewinieniu”; wyciąganie konsekwencji w kilka dni lub godzin po zdarzeniu raczej nie ma działania wychowawczego, dziecko odbierze to jako niesprawiedliwą przykrość; tak długie czekanie na nieznaną karę jest dla dziecka psychicznym cierpieniem;

- skuteczna - czyli doprowadzona do końca; doskonała konsekwencja nie odniesie żadnego skutku, jeśli rodzice zrezygnują z jej przeprowadzenia lub przerwą ją w połowie; dziecko następnym razem poczuje się bezkarnie;
- stosowalna - nawet najlepsza konsekwencja nie zadziała, jeśli nie mamy czasu i możliwości zastosowania jej w praktyce; dziecko pozostawione samo sobie nie ma żadnej motywacji by pamiętać o konsekwencji;
- sprawiedliwa - konsekwencja powinna być odpowiednia i proporcjonalna do przewinienia, to znaczy, nie powinno się karać dziecka zabraniem wszystkich przyjemności za to, że nie chciało zjeść obiadu (zbyt surowa konsekwencja), ani zakazem obejrzenia jednej bajki za agresje fizyczną, słowną wobec dorosłych lub rówieśnika (za łagodna konsekwencja);
- stała - jednym z celów wychowania dzieci jest nauczenie ich przewidywania konsekwencji swojego działania; gdy dziecko wie, jaka spotka je konsekwencja np. za nie wyniesienie śmieci, a ma strasznie zły dzień, to może wybrać poniesienie konsekwencji; by jednak mogło to zrobić musi wiedzieć, co je za to czeka, dzięki wcześniej ustalonej i zapowiedzianej konsekwencji ma ten wybór;
- sympatyczna - dziecko nie jest złe; po prostu popełniło błąd, za który musi ponieść konsekwencje; przypomnij dziecku o konsekwencji zachowania w sposób spokojny, nie podnoś głosu i nie ujawniaj swoich negatywnych emocji;
- słowna - powiedziana, a nie wymierzona za pomocą „klapsa”; kary cielesne nie są właściwą metodą wychowawczą; zadając ból słabszej od siebie istocie, poniżając ją, nie nauczymy dziecka żadnych zasad, ani też szacunku dla nich; nauczymy natomiast jednego – rację ma ta osoba, która mocniej uderzy; stosując kary cielesne i tracąc panowanie nad własnymi emocjami, niż zdążymy się zorientować kiedy możemy doprowadzić do maltretowania fizycznego dziecka;
- stanowcza - to właśnie dorośli decydują o zasadach w domu lub w grupie; aby tego dokonać, potrzebne jest nam wewnętrzne przekonanie, że mamy siłę, możliwości i środki wyegzekwować wcześniej spisane zasady;
- systematyczna - dzieci nie doszacowują ryzyka i mają swoją własną definicję słowa wyjątek („to, co było dziś i będzie już zawsze”); stąd też rodzice powinni przestrzegać, by w ich postępowaniu nie było wyjątków i aby zawsze, gdy dostrzegą złamanie umowy (zasady) wyciągali konsekwencję.

Wyróżniamy dwa typy konsekwencji:

- **konsekwencja pozytywna:** dziecko zachowuje się zgodnie z obowiązującą zasadą - właściwe zachowanie i relacje społeczne wobec rówieśników i dorosłych (pracowników i nauczycieli przedszkola).
- **konsekwencja negatywna** – reakcja otoczenie zgodna z przyjętym wcześniej założeniem.

Konsekwencja negatywna nie jest tym samym co kara. Stosujmy konsekwencje zamiast kar.

Konsekwencja negatywna	Kara
Wcześniej ustalona (w sytuacji, gdy nie wchodziły w grę negatywne emocje dorosłego).	Jest nagłym zrobieniem przykrości, żeby uniknąć pewnych sytuacji w przyszłości.
Nie stanowi formy odreagowania dorosłego (zapowiedziana z góry).	Zwykle bywa formą odreagowania dorosłego (pokazujemy, kto jest górą).
To, czy się pojawi, nie zależy od nastroju, humoru dorosłego, ale od zachowania dziecka (jest zasada, jest konsekwencja).	Zależna od nastroju dorosłego, jego stanu psychofizycznego (za określone zachowania, w zależności od sytuacji, karzemy dziecko, a innym razem tego nie robimy).
Jest stałym elementem porządkującym życie w domu i w grupie.	Jest nieprzewidywalna, jej forma i nasilenie zależą od stopnia złości dorosłego, jego bezsilności.
Może się nie podobać dziecku, ale raczej nie wywołuje gniewu, chęci odwetu i innych skrajnie negatywnych uczuć.	Może być skuteczna, ale budzi wiele negatywnych emocji: lęk, strach, gniew, chęć odwetu, zemsty itp.
Jest łatwiejsza do wyegzekwowania.	Jest trudniejsza do wyegzekwowania, zdarza się że po wprowadzeniu kary w życie, dorosły żałuje, że ją wprowadził, łagodzi ją itp.
Uczy dziecko odpowiedzialności za swoje zachowanie.	Nie uczy, zmniejsza poczucie odpowiedzialności dziecka za zachowanie, może stanowić wzmocnienie dla zachowań niepożądanych.

Dzieci potrzebują precyzyjnego określenia, co jest dozwolone, a czego nie wolno. Opracowując wspólnie z nimi "Kontrakt grupowy" musimy zarówno wspierać i motywować je do przestrzegania obowiązujących norm i zasad, jak również konsekwentnie go egzekwować.

Formy wzmocnień pozytywnych (nagradzanie zachowań respektujących ustalone normy i zasady):

- pochwała wobec grupy,
- pochwała indywidualna,
- pochwała przed rodzicami,
- atrakcyjne spędzanie czasu, atrakcyjna zabawa w grupie według pomysłu dzieci,
- obdarzenie dziecka szczególnym zaufaniem np. zwiększając zakres jego samodzielności,
- drobne nagrody rzeczowe, np. odznaka, order.

Nagradzamy za:

- stosowanie ustalonych umów i zasad,
- wysiłek włożony w wykonanie pracy, zadania,
- wypełnienie podjętych obowiązków,
- bezinteresowną pomoc innym,
- stosowanie zasad ochrony przyrody,
- aktywny udział w pracach grupy.

Po ustaleniu norm postępowania powinniśmy także ustalić konsekwencje za brak podporządkowania się im.

Formy wzmocnień negatywnych (karanie za niestosowanie się do ustalonych wspólnie zasad):

- kara naturalna jako bezpośrednie następstwo winy (w sytuacjach nie zagrażających zdrowiu dziecka),
- zastosowanie aktywności mającej na celu rozładowanie negatywnych emocji,
- upomnienie słowne (przypomnienie obowiązujących zasad),
- rozmowa - przedstawienie następstw zachowania (skłonienie dziecka do autorefleksji),
- wyrażenie przez nauczyciela smutku i nie zadowolenia z powodu zachowania dziecka,
- odsunięcie na krótki czas od zabawy lub zajęć (zaproszenie do stolika w celu przemyślenia swojego zachowania),
- poinformowanie rodziców o przewinieniu.

Kary stosujemy za:

- nieprzestrzeganie ustalonych norm i zasad współżycia w grupie i przedszkolu,
- stwarzanie sytuacji zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu własnemu i innych,
- zachowania agresywne,
- niszczenie wytworów pracy innych, ich własności,
- celowe nie wywiązanie się z podjętych obowiązków.

Rola nauczyciela w stosowaniu konsekwencji pozytywnych i negatywnych zachowań dziecka:

- wskazuje dziecku, jak powinno się zachować, zanim zdąży zrobić coś nie tak - sformułujmy zasadę,
- wyraża sprzeciw bez oskarżania,
- wyraża swoje uczucia i oczekiwania - ocenia zachowanie dziecka, a nie dziecko,
- pokazuje, jak naprawić zło - również to wyrządzone przypadkiem,
- daje dziecku możliwość wyboru,
- daje dziecku odczuć konsekwencje złego zachowania,
- jeśli jest to potrzebne - działa zdecydowanie,
- kilkakrotnie spokojnie powtarza polecenie,
- odsyła dziecko do bezpiecznego, cichego miejsca w sali na pewien czas, do momentu, aż się uspokoi.